



De Kemmelberg, een Keltisch machtscentrum?

Dicht bij de Franse grens op het grondgebied van de gemeente Kemmel in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen ligt de Kemmelberg. De Kemmelberg is een getuigenheuvel die met zijn 154 meter het vlakke landschap van de IJzervlakte en de valleien van Leie en Douvebeek domineert. Hij behoort tot een reeks van getuigenheuvels die samen het zogenaamde Vlaamse Heuvelland vormen dat zich uitstrekt van Cassel in Noord-Frankrijk tot Limburg.

De naam Kemmel zou van vóór-Romeinse origine zijn en kunnen refereren naar het bestaan van een cultusplaats gewijd aan de Keltische oorlogsgod Camulos. De naam van deze godheid vinden we ook terug in de Keltische plaatsnaam Camulodunon (vesting van Camulos), het huidige Colchester in Engeland.

Locatie

Kemmelberg, 8956 Heuvelland, België

Breedtegraad: 50°46'45.02"N

Lengtegraad: 2°48'56.71"O



Locatie van de Kesselberg op de kaart van België - uit Google Maps

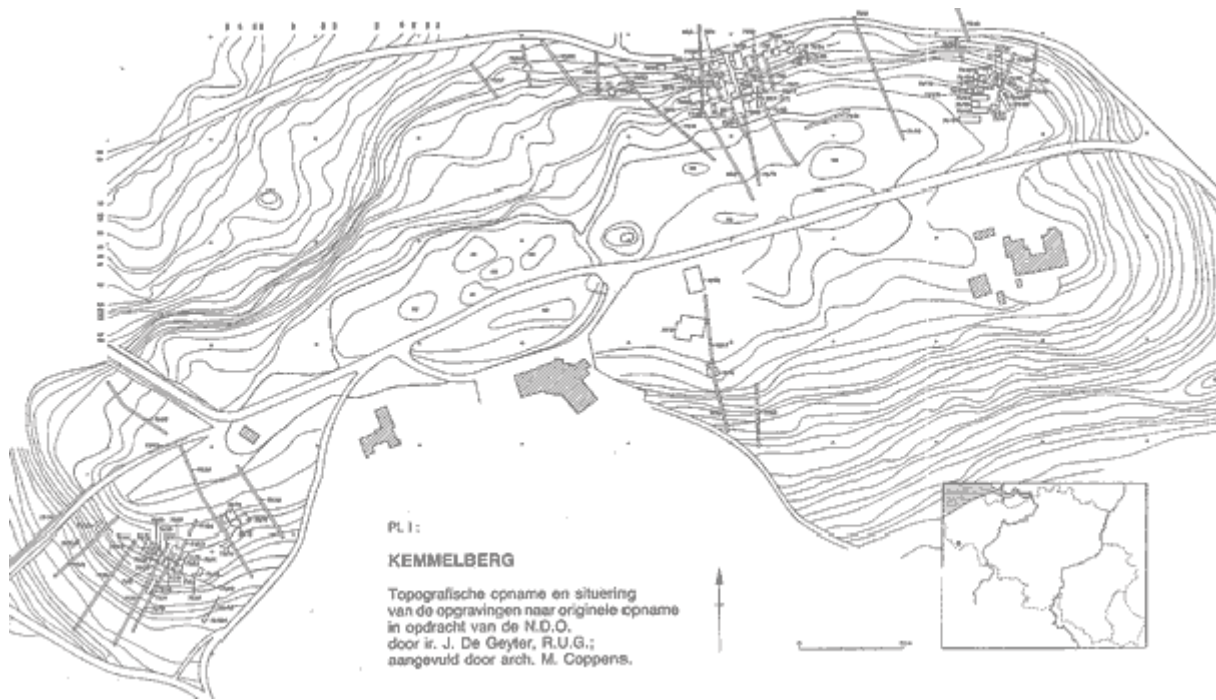
De prehistorie

Aan de hand van silexvondsten kan prehistorische bewoning worden verondersteld in diverse steentijdperioden. De oudste artefacten dateren uit het midden- en laat-paleolithicum over epipaleolithicum en vuursteenwerktuigen uit het mesolithicum. In de zuidwestelijke hoek van de site vond men tijdens opgravingen op een hoogte van 144-146 meter 2 afzonderlijke bewoningslagen, rijk aan silex, aardewerk en organisch materiaal die wijzen op midden-neolithische bewoning.

De ijzertijd

Sporen van een heuvelfort

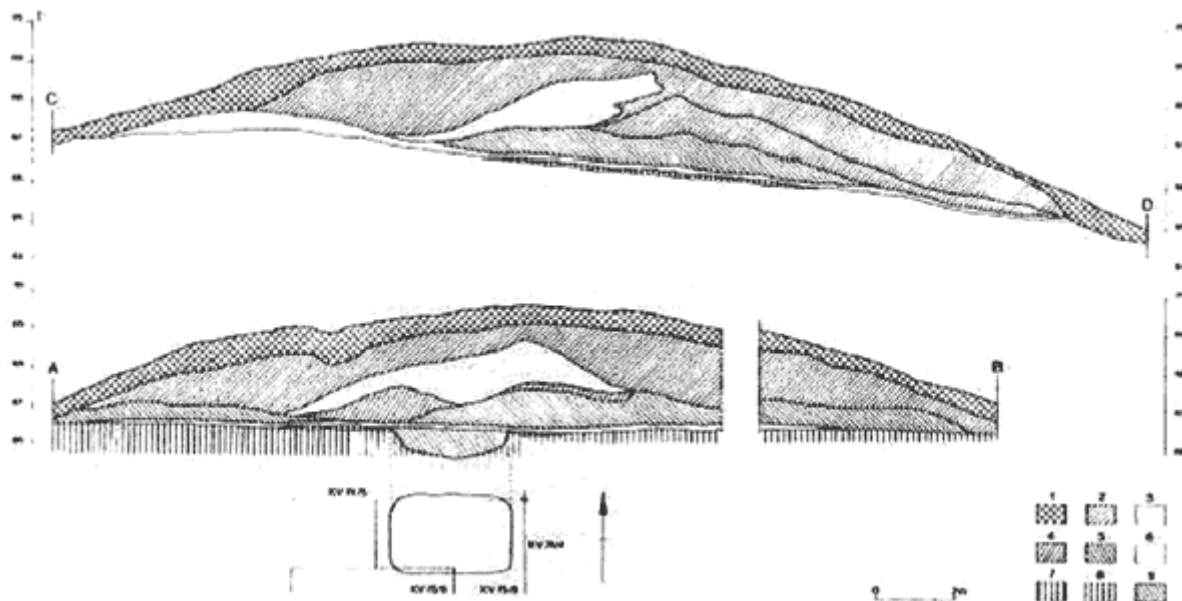
Op de top van de Kesselberg werd een complex verdedigingssysteem teruggevonden dat op een hoogte van 140-150 meter de top omringt. Dit systeem, waarbij de bouwers dankbaar gebruik maakten van het terrein, werd in meerdere fasen uitgebouwd en op verschillende tijdstippen aangepast. De verdediging van de nederzetting bestond uit grachten, aarden omwallingen, op sommige plaatsen mogelijk versterkt door een stenen constructie en houten palissades. Afhankelijk van de topografie kende dit systeem een combinatie of meerdere combinaties van deze elementen. Op de helling naar het zuiden toe vonden de archeologen een toegangsweg naar de nederzetting



Topografische kaart van de Kemmelberg en omgeving met situering van de diverse opgravingen
 Binnen de bescherming van het verdedigingssysteem werden sporen van bewoning gevonden. Deze bewoningssporen kon men onder andere vaststellen door de vondst van 10 à 20 cm brede greppels die waarschijnlijk dienst deden als standgreppels voor houten gebouwen. Aan de noordzijde werden talrijke potscherven gevonden die aanwijzing vormen van lokale productie van beschilderd aardewerk.

Grafheuvel

Ten zuidoosten van het heuvelfort, op een afstand van ongeveer 740 meter ligt een 3,5 meter hoge opvallende heuvel met een doorsnede van 30 meter. In deze, duidelijk door mensenhanden opgeworpen heuvel, werd centraal een kuil uitgegraven met er net boven een andere zandophoping van gelig ijzerhoudend zand bedekt met een dikke laag klei. In de centrale kuil werden geen grafrestanten gevonden waardoor men er kan van uitgaan dat het hier niet om een eigenlijk graf gaat maar om een grafmonument. Momenteel is er nog veel giswerk, archeologen zijn hierover heel voorzichtig en benadrukken dat een deskundige opgraving of beter nog een radardoorlichting meer zekerheid zou verschaffen.



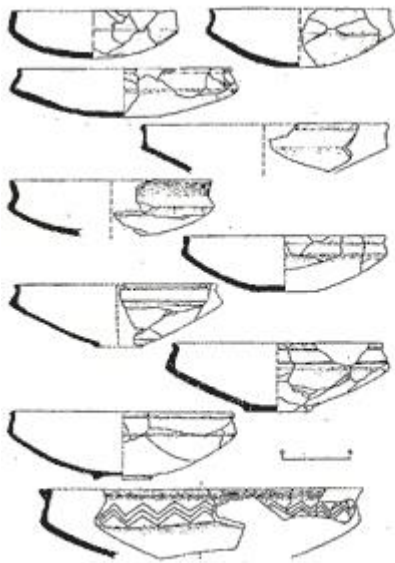
Schematische voorstelling van de grafheuvel

De Kimmelerberg, een Keltisch machtscentrum

Op basis van archeologische vondsten kan worden vastgesteld dat er sprake is van aristocratische (Keltische?) bewoners van de late Hallstattperiode en vooral vroege La Tèneperiode.

De bewijzen van materiële rijkdom die door de archeologen werden blootgelegd, wijzen erop dat deze Keltische bewoners relaties onderhielden met de Keltische elite die genoot van import uit het middellandse zeegebied. Hieruit kan men besluiten dat de bewoners van de Kimmelerberg zelf behoorden tot de lokale Keltische aristocratie. Dit wordt tevens bevestigd door de keuze van een getuigenheuvel als vestingplaats, een keuze die de gewoonte van de Keltische aristocratie om telkens goed zichtbare en strategisch hooggelegen plaatsen uit te kiezen als vestingplaats, illustreert. Door zijn ligging op de Kimmelerberg domineerde de vesting het omliggende land en kon men controle uitoefenen op de handelswegen van de Noordzee landinwaarts. Belangrijk hierbij zou de productie en controle van zout en ijzerwinning kunnen zijn. Sporen van zoutwinning werden immers gevonden in De Panne, Veurne en Brugge, zij het meestal van recentere datum. De aanwezigheid van ijzerhoudende zandsteen op de Kimmelerberg en de nabijgelegen getuigenheuvels kan gezorgd hebben voor lokale ijzerwinning.

Archeologische vondsten



Archeologische vondsten op de Kemmelberg

Het leeuwendeel van de archeologische vondsten betreft bijzonder rijk en gevarieerd aardewerk. De meeste scherven werden gevonden in een afvalraag aan de eerste knik onder de scherpe helling aan de noordzijde van de heuvel. Fragmenten van schalen, kommen, bekers en situlavormige potten werden gevonden. Als versiering werden horizontale groeven, geometrische motieven, kam-, spatel- en vingerversiering gebruikt. Een klein deel van het vaatwerk was met een roodpurperen of donkerbruine verflaag beschilderd.

Hoewel enkele stukken op Hallstatt tradities teruggaan, behoren de meeste exemplaren tot de vroege La-Tène-cultuur.

Het archeologische onderzoek leverde ook enkele bewijzen voor contacten met de Centraal-Europese en de mediterrane wereld op, in de vorm van een Attische (Griekse) aardewerkscherf, een kraal in geribd bladgoud met bronzen kern met parallellen in Griekse of Thrako-getische context (verwijst naar een Thracische volksstam: de Getae, die in het midden van de eerste eeuw voor onze jaartelling in het noorden en noordwesten van de Pontische steppen leefden), een fragment versiert met goudblad, misschien onderdeel van de versiering van een elite drinkhoorn en een bronzen sierplaatje met mediterrane schelpmotief waarvan een identiek exemplaar in een Keltisch graf bij Ravenna gevonden werd.

Er werd ook een fragment van een aarden tuitkan gevonden, gemaakt naar bronzen model en wijzend op het drinken van wijn. Tevens het vermelden waard is de vondst van een ijzeren aspin van het wiel van een praalwagen. De pin is versierd met een bronzen decoratieve halve maanvormige bronspaat met repetitieve ternaire versiering in de vorm van drie maal drie halve manen. Eenzelfde versiering vindt men ook terug op torques uit de ruime omgeving van de Marnestreek.

Getuigenheuvels

Getuigenheuvels vinden hun oorsprong in het Laat-Mioceen. Tijdens deze periode steeg de zeespiegel en kwam heel Vlaanderen onder water te liggen. De zanden die in deze periode zijn

afgezet, worden de zanden van Diest genoemd (Diestiaan-zanden = oude benaming). Het bijzondere aan dit zand is dat het sterk glauconiethoudend is. Glauconiet bevat relatief veel ijzer. Toen de zee zich na het Mioceen definitief terugtrok naar het noorden, werden de afgezette zanden blootgesteld aan vertering. Het glauconiet oxideerde tot limoniet en de "roest" die aldus ontstond deed het zand tot ijzerzandsteen aaneenkitten. De ijzerzandstenen boden veel meer weerstand aan de latere erosie. Daardoor ontstond een typisch heuvellandschap. Op plaatsen zonder ijzerzandsteen werden die zachtere lagen immers weggespoeld. Deze heuvels zijn nu nog steeds in het landschap te zien. Deze getuigen van de Diestiaanzee worden getuigenheuvels genoemd. De heuvels in het zuiden van West-Vlaanderen (de Kemmelberg en andere), het zuiden van Oost-Vlaanderen (de Kluisberg e.a.) en de heuvels van het Hageland zijn alle getuigenheuvels.